

722.03
840-1

Rev Pere G Kalemkarian M. chit

[illegible]

ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ԱՄԵՆ ԶՈՐԵՔՇԱԲԹԻ ԵՒ ՇԱԲԱԹ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Պլվարինյ համար Տարեկան 12 ֆր.
 » » Վեցամսեայ 6 ֆր.
 (Երասսահեանի համար (Երկու թիւ մեկ
 Ժրարմ) Տարեկան 1½, վեցամսեայ 7 ֆր.
 Քեմերիկայի » 2.60 տղ. վեցամս 1.50

ԿԱՆԻՈՒԻ ՎՃԱՐՈՒԼԻ

Համակ դրամ եռալն դրկել հետեւեալ հասցեով
 ԽՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ « ԻՐԱՒՈՒՆԿ » ԼՐԱԳՐՈՅ. — Վ Ս Ռ Ն Ա. (Պաշտպան)
 Редакция на вѣстникъ Rédaction du journal
 „И р а в у н к ъ“ „I r a v o u n k“
 ВАРНА (България) V A R N A (Bulgarie)

Խոխագրութեան ուղղեայ գրութիւն
ես չեմ դրկուիր եւ յարմար դասնա-
մանը միայն կը հրահարւոյնի աւ-
բողջովին կամ մասաւր:

Իսկանուցեմ յոյր 20 սանթիւ. երե-
թեւ աւելի անգամներու համար 20 0/0
գեղջ կը յեկի:

"ԻՐԱՆՈՒՆՔ"Ի ԾԱԽԱԼԸ

Խրաբարութիւնս քաջակերուած
 ժողովուրդի ցոյց տուած համակ-
 րանքէն կուգայ յայտարարել թէ
 մտադիր է «Խրաունք»ի ներկայ
 ծաւալը մէկու կէս պատիկ աւելի
 մեծցնել, նոյնը պահելով բաժա-
 ռորագրութեան պայմանները,
 Այլ միջոցաւ պիտի կրնանք թեր-
 թիի պարունակութեանը ալ աւել-
 թի պէսպէսութիւն տալ և «Խրա-
 ւունքը հետաքրքրականու շահեկան
 ընթացի մեր արգոյ ընթերցողաց»

ՄԻԶԱԶԳԱՑԻՆ ԿԱՅՈՒԹԻՒՆԸ

վերաջող այս մէկ քանի շա-
բաթներու ընթացքին մէջ, Զինի
խնդրոն էն վառ և է՛ն տաք ա-
տենները, ասդէն, Եւրոպա բա-
ւական նշանակելի դէպքեր տեղի
ունեցան :

Գաղաքական այդ դեպքերէն
մին է վիթխարի հիմունուէլ թագա-
ւորին գահակալութիւնը, որով Եւ-
րոպական մեծ պետութիւններէն
միոյնն է զինակից երեք ազգերէ
մէկին պիտը կըլլայ երիտասարդ,
անխորճ և իր քաղաքական հայ-
եացքներով անծանօթ անձնուշտ.
բութիւն մը :

իտալիայ Եւրոպական մեծ պի.
տաթխններէ իբրեւ մին, միջազ-
գային քաղաքականութեան մէջ
էն կարեւորը դերը կը համար-
ուի երբետիկ նիզակակցութեան
անդամացելու:

Այս նիդակալցուծեան և իրա-
յական թագաւորութեան ներկայ
դերքին և վիճակին նկատմամբ
վկիթոր Էմմանուէլի հայեացքնե-
րը որոշապէս չեն գիացուիր տա-
կալին, բայց աւելորդ չէ հոս
խիստ հակիրճ տեսութեամբ մը
պարզել իրաւիւր, կացութիւնը, ու-
րուն հանգէպ կը գտնուի նրիւտա-
նորդ արքան իր իշխանութեան
առաջի օրը :

Երրիակ նիզակցուծիւնը , որուն
մէին է իտալիա՝ Հանգուցեալ Ում
պէրթօ թագաւորին և նախարար
Բապետ Քրիստի գործն է , որով

խաղալու իր բարեկամ ցեղակից Լ
օգնող Ֆրանսայէն՝ միանգամ ընդ
միշտ զատուելով, կերթար իր բա
նակովը միանալու Աւստրիոյ, որով
դէմ երէկ կռուած էր և Գերման
իոյ հետ:

Այդ ժրութիւնը ամենէն աւելի
շահաւոր եղաւ Ալման նոր կայս-
րութեան, որուն շնորհիւ իր նո-
րաստաց երկիրները, ձեռք բերած
գիրքը ապահովելով կրցաւ հան-
դարտօրէն բարգաւաճիլ ներքնա-
պէս ամեն կէրպով ու սկսաւ ար-
տաքին աշխարհակալութեան գա-
լթաւորելու ստացմամբ, Արեւել-
քի մէջ ձեռք բերաւ տնտեսական
խիստ նշանակելի յաջողակութիւն,
նեւ ի վարացոց իր բանակն ու
նաւատորմիդը :

Գալով Աւստրիոյ՝ ինչն ալ իր
կարգին չկորսնցուց . այդ միտւ
թեամբ արտաքին յարձակումներ
դունէ ժամանակ մը ինքզինքը ա
պահովելով զբաղեցաւներքին կարգ
մը կնճռոտութիւններով և միա
ժամանակ Պալքանի համար դի
տումները սնուց :

Սակայն իտալիա իր զինակից,
նեբրուն նման որ եւ է օգուտ մը
ձեռք չանցնելէ զատ կորսնցուց
այ :

Այն շրջանը, որուն ընթացքին մէջ Խոսպական նորածին թագաւորութիւնը պիտի ամփոփուէր ու հզօրացէս կազմակերպուէր և բարեգաւաճէր, ծանրածանր զոհողութեանց շրջան մը եղաւ իրեն։ Այդ գինակցութեան մէջ իր տեղը բռնէնիւ։ Համար ստիպուած էր յարաճուն սպառազինութեան քաղաքականութեան հետեւիլ, ինչ որ երկիրը տնտեսական ահագին տագնապներու մատնեց և փոշովուրդը տուրքերով բռնաւորեց։

Ծառալժան քաղաքականութիւնը
ընդգրկելով պահ մալ Հապէշիստա-
նի ձախող արշաւանքին ձեռնար-
կեց, որ իտալիոյ շատ և շատ
սուղի նստաւ թէ՛ մարգու և թէ՛
ստաւի տեսակէտով:

Աստիճ հաւատարապէս հանրա-
լիկ դժգոհութեան առիթ տուին
և արդէն Քրիստիանկոսմոս ապա-
ցոյց մ'եր ծաւալման քաղաքակա-
նութեան զէմ եղած դժգոհութեա-
նը :

Այսօր հանրային փառձանք մ'ա
կայ, լատինական գինակցութիւն

ժը յառաջ բերել Յրանաւի հետ
միանալով :

Ահաւաստիկ նոր թագաւորը իտալի
ոյ վարչութեան ղեկը ձեռք կառնէ
ալնպիսի առնն մը որ ժողովուրդը
ահագին տուրքերով բռնաւոր-
ուած և երկիրը դրամական տագ-
նապի մէջ է, և հանրութեան կար
ծիքը այս առնն դժբաղդութեանց
պատճառներէ մին երկրին արտա-
քին աշխարհավարութիւնն ու զի-
նակցութիւնը համարելով, այնչափ
համակիր չէ արդի ուղղութեանը:

Նոյնպէս թուելի պարագայ մալ
Սերպ թագաւորին ամուսնութիւ-
նն է. որով Սերպիան ու իշխող
Օպէրնովի տունը Աւստրիայէն
զատուելով կը մտնեն Ռուսական
ազդեցութեան ներքեւ, ինչ որ
եկաւ հաստատել Զարին փութկո-
տութիւնը Ալեքսանտր թագաւորը
չնորհաւորելու համար և լսնոր կըն-
քահայր ըլլալը :

Ռուս զեւանագիտութիւնը նշա-
նակելի յաղթանակ մը տարաւ Ա-
ւստրիոյ յաղաքականութեանը վրայ
և յանձին Տիկին Տրակա Մաշինիի
գտնուեցաւ ան փափուկ , ճար-
տար և ազդու միջոցը , որով
Բեթերպուրկի գահինը այսուհետեւ
պիտի վարէ Սերպ Թագաւորն ու
Թագաւորութիւնը :

Այս անտոհմիկ ամուսնութիւնը հաւանական էր դժար կոցցութեան մը մէջ զենք Ալեքսանտր թագաւորը հանդէպ իր հպատակներուն . բայց Միլանի հեռացումը և ժողովրդին յայտարարութիւնները եկան արգելել այդ հաւանական հոսանքը :

Չարին կառավարութիւնը իրա-
պէս յաջողութիւն մ'է օր ձեռք կը
բերէ Պալքանեան թերակղզիին
մէջ, ուր այնչափ մեծ են իր ազն-
կայութիւնները :

Սերպիա ալ իր կարգին Ռուս
ազգեցութեան ներքեւ անցնելովը,
Մոսկօ կայսրութիւնը Պալքանի
պագահ իշխանութեանց մեծագոյն
մասին բարեկամութիւնը իր հետ
կունենայ, պարագայ մը որ շատ
կը դիւրացնէ Ռուսիոյ ապագայ
գործառնութիւնները այս թերա-
կղզիին մէջ և նոյնչափ ու կը վը-
տանգէ Աւստրիոյ շահերը :

U.

Բ. ԲԱՑ ՆԱՄԱԿ

ԱՌ Պ. ՄԱՍՔՍՈՆ,

Կարգացի Ջեր «Բաց պատաս-
խան»-ը ինչ ուղղեալ: Շատ գոհ
պիտի ըլլայի եթէ աւելի պաղա-
րիւնութեամբ պատասխանած եւ
հաստատ փաստերով միայն լծիռ-
ներ արձակած ըլլայիք:

Ձեր առաջին սխալը հոն է որ ես Արփիարի արփանեակ եղած ըլլամ։ մինչդեռ այդ մարդուն հետ բառ մը փոխանակած չեմ։ կենացս մէջ զինքը անգամ մը տեսած եմ, Պոլիս Ալըգեանի ընտրուածին միջոցները երեսփոխանական ժողովոյ մէջ, ճիշդ այն օրը եւ այն ժամուն, երբ ազգապաշտօն. Նուրբեանի դէմը ցցուելով ապստոխ մը իջեցուց անոր չկարմրող երեսին։

Ես Զեղ նման չեմ ուզեր պնդել
թէ դուք անպայման Դաշնակցա-
կան մըն էք, կամ Արփիարի ու
խերիմ հակառակորդ մը, թէեւ
ձեզ գրուածքի ոգին այդ կը
մատնէ, Ես ալ Արփիարի սոսկա-
լի հակառակորդ մը պիտի ըլլայի
ձեր հետ, եթէ ձեր ու ձերայնոց
ցոյց տուած փաստերը կէս-միա-
միտները համոզելու չափ գոնէ զօ-
րաւոր ըլլային, Գոնք բուն խընդ
բոյն :

Այ. Պ. քաղաքը և գեղը բառերը իրարու քով ոչ էս գործածած եմ և ոչ ալ Պուկարահայ թերթերու մէջ տեսած, բացի ձեր գրութիւնը հիւրընկալող թերթէն։ Սա ալ կերեւայ թէ անկարեւոր նկատեց, քանի որ այդ գոյքերը արդէն մարտուած ու մէջ տեղէ վերցուած էին։ Իրաւ ալ գոյութենէ դադարած բանի մը ա'լ ի'նչ վտանգ կրնայ ըլլալ։ Այդ պարագային համար Զեր բաց պատասխանի Ա. մասին մէջ «դաւաճանութիւն չէ» հարցումը վը կրնէք, որ ձեր յիշած առաժը ճիշդ ձեղի ծախսելու իրաւունք կուտայ ինձ, այսինքն «գորաւոր գողը իր տէրը կախել կուտայ»։

Բ. Պ. Սամփսոն, դուք ձեր
վերջին պատասխանով կրա՞նք թէ

«Թիւթիւնճիէֆ Արփիարի և ուրիշներու վերաբերեալ վաւերաբաթուղթերու պատճենները օրինակեց, քարգումանեց և յոնձնեց Հայ. Յեղ. դաշնակցութեան բայց յեղափոխականի վրիժառու գրն. դակը մխեցաւ այդ դաստիք զինուորին սիրտը, որ կեղծ էր և շահու համար միայն կը գործէր»:

Այս տողերով նախ կը հակասէք ձեր տալի յօդուածին, յորում կը րսէիք թէ՝ «Արփիարը ամբաստանող վաւերաթուղթերը գողցուած են»։ Իսկ երկրորդով կըսէք «Թիւթիւնճիէֆ այդ վաւերաթուղթերու պատճենները օրինակեց, քարգումանեց և յոնձնեց Հ. Յեղ. դաշնակցութեան»։ որ ըսել է Արփիարին ստորագրութիւնը կողմ բռնազիրը ձեռքի մէջը չունենալէ զատ անոր ճիշդ տեղեկութիւն ընդօրինակութիւնն ալ չկայ։ այլ լոկ մատնի թիւթիւնճիէֆէ մոտուած բմածին թուղթի կտոր մըն է որ վաւերաթուղթ կանուանէք, և առիկա բաւական կը սկսէք Արփիարը և Հնչակեան կուսակցութեան ուրիշ կարեւոր անդամները զստապարտելու։ Այդ տղայական արամբանութեան վրայ կոկորդալի պիտի խնդայի, եթէ անոր հետեւանքը ազգին մէջ ողբերգական հասանգմանք մը առած չըլլար։

Եւ մտածել թէ Թիւթիւնճիէֆի մը ձեռքէն ելած մէկ թուղթի կտորն Հայկական յեղափոխութեան պատմութեան հիմնարարը ընել կուզուի, այն ալ Յեղ. կուսակցութեան մը կողմէ։ Այս, այս պէս կուզուի և ժողովուրդէն ալ կը պահանջուի որ ամենայն երկիրաժողովեամբ հաւատայ պարտականութեանը թուղթի մը զոր գըրող կամ յօդինող անձը թէ առաջ և թէ վերջը ստոր մատնիչի մը

վճիռը կերած ու հայ յեղափոխութեան գեղակին արժանացած է։

Թիւթիւնճիէֆի մինչեւ պերջին օրերը մէկ քանի հայ յեղափոխականաց հետ հաստատած բարեկամութիւնը «կեղծ և շահու համար» ըլլալը դուք կը խոստովանիք Պ. Սամփոնի։ Արդ, ինչո՞ւ չէք ուզեր հաւատալ սա պարտադրին թէ՛ այդ րոտար իր կեղծ բարեկամութեամբ յաղորդեցաւ միամիտ դաշնակցականի մը կլկեցնել տայ այն թուղթը — ստիկականապետ Նազարմիշայի թեղադրութեամբ — իբր Արփիարի հարցաքննութիւնը։ որ պէտքի երկու կուսակցութեանց մէջ պտուակաւում յառաջ բերէ. և յաղորդեցաւ։

Ահա այսպէս, կա՛մ Նազարմիշ թիւթիւնճիէֆի մէկ խաղին զոհ կերթայ Գոշնակցութիւնը և կա՛մ այս կուսակցութիւնը ինքը գիտակցաբար կը յերկրէ ու կը կարգադրէ այդ թուղթի կտորը, որպէս զի տուով կարենայ իրեն հակառակորդ ճանչցած Հնչ. կուսակցութեան գլխավորները բարոյապէս մեղսել, որով կուսակցութիւնն ալ մեղսի ու Գոշնակցականները մեղսի տիրող տարր։

Ներկեցէ՛ք Պ. Սամփոն, անկողմնակալ խորհող մը, յուրջ մտածող մը, միայն այս եզրակացութեան կրնայ գայ, երբ բոլոր ցոյց տրուած փաստերուն մէջ հարցաքննութեան թղթերէն զատ յուրջ ամբաստանութիւն պարունակող բան մը չկայ գրեթէ, այդ թուղթերն ալ, ինչպէս դուք ալ կրսէք, հանրածանօթ մատնիչ թիւթիւնճիէֆի մոտուածքն են։

Գ. Արփիարի մեղադրարին ոչինչ լինելը առաջին նամակովս բացատրած եմ։ ուստի նոյնը հոս կրկին աւելորդ է։

Գ. Կիրճեանի մասին ալ երկար գրել չիմ ուզեր. քանի որ սա հաստատ է թէ՛ նա այսօր Օսմ. Բէթիին պաշտօնեայ է, ոչ թէ աքսորական մը. մինչդեռ

միազիր չը ճանչցուող հայեր իսկ Օսմ. Պանքայէն ալ արտաքսուած են. այդ Պանքային Բէթիին շատ անկախ հաստատութիւն մը ըլլալը ամեն ոք գիտէ։ Այս պարագան հարկ է որ ալ կարճ կապիք իսկ «Իրաւունք»-ի խմբագրութեան կաւած այն մէկ քանի վրէպներու անուանիքը, որոնք Ս. Կիրճեանի բերնէն լսած են «Արփիարի սպանութեան փորձին հեղինակը ես էի բայց չունենորդի դաշտը վրիպեցաւ» խօսքը։

Այս խոստովանութեան առջեւ ինչ կարժէ կիրճեանի մը վկայութիւնը Արփիարի հակառակ։

Յ տեսութիւն։

ՍԻՐՏ

ԱՆՈՒՂՂԱՅ ՄԸ

ԲԱՐԻՉ ԻՕ Օգոստ. 1900

Երկար տեսնէ ի վեր զարմանքով կը դիտէի վառնայի թերթերէ միոյն բարիգիտն թղթակցին յիմար պաշտպանութիւնը Գաղֆայեան անուն ինքնակոչ գերասանի արարքի մասին Բարիգի հրապարակին մէջ, ինչ որ Տ. Չօպանեան պատշաճապէս խայտառակած էր «Անահիտ»-ի մէջ, եւ այս մասին և ոչ իսկ փորձ մը կուզեմ ընել կրկնելու համար այն տմեն կեղծաւորութիւնները զորս յաջորդաբար վանաղան գիտականութեան տակ ի գործ դրած էր այդ պարսիք. կուզեմ սակայն զգացնել թէ չպիտի կարենար այնքան առաջ իր թույլ և նոյն իսկ առաջին քալին զինաթափ պիտի ըլլար եթէ անհարկի պաշտպանողականներով չը քաջալերէին զինքն։ Թերեւս գեղեցիկ նուրբ անհատներ, որ որոշ գաղափար մը կազմած չըլլան. աւտոր համար ինքզինքս պարտական կըզգամ գէթ պզտիկ միջադէպ մը պատմելու որ իմ և Գալֆայեանի մէջ տեղի ունեցաւ. երբ նա տակաւն երկրորդ համէդը չէր ներկայացուցած։

Առաւօտ մը կանուխ անկողնոյ մէջ նոր արթնցած գիրք մը առած կը կարդայի՝ յանկարծ դուռը զարնուեցաւ ու ներս մտաւ պարոն մը (այն ատեն գեղ. զինքը կատարեալապէս ուսումնասիրած ըլլալու դժբաղդութիւնը չէի ունեցած)։ Բարեւի սովորական բանաձեւը դիւահարաբար լսեցնել վեր սկսաւ կանչել թէ ինչո՞ւ համար զինքը չիմ պաշտպաներ «Անահիտ»-ի խմբագրին դէմ, որ զինքը բարոյապէս և թէ նիւթապէս բնականաւոր էր։ (Չօպանեանի յօդուածէն իսկոյն յետոյ բարեւել կը նշմէ մը ստացած ամսական 70 ֆր. դադրած էր)։ Ինձ ուղղելով խօսքը բաւ թէ այսօր ֆրանսացի արքիստէ մը 100 ֆր. ի նուէր մը ստացայ (նամակի պահարանի մը մէջ), զոր ինձ ցուցնելով «նոյն» թեմաք քեզի պիտի նուիրեմ եթէ վառնայի իրաւունք թերթի մէջ զիս պաշտպանես, ինչպէս Շար. Ժոմի մէջ կրնես արդէն»։ պատասխանեցի թէ Համէթի ներկայացումը չիմ տեսած հետեւապէս չիմ կրնար բան մը ընել և աւելցուցի, թէ եթէ նոյն իսկ տեսած ըլլայի և գուն պաշտպանուելու փանի ըլլայիր, այդ տեսակ «չար» չիտական առաջարկի մը պարտաւորեցով պիտի պատասխանէի։ Ասոր վրայ կերեւի հաշկաւորող բերգուն կատարած ալլանդակ շար. Ժոմիերով ու սքողուած կատաղութեամբ մեկնեցաւ առանց բաւ մը իսկ արտասանելու։ Անցանցաբար նա ամիսներ և օր մը յանկարծ կը տեսնեմ զինքը հայկական մատուան առջեւ, բոլորովին փոխուած, ոտքէն մինչեւ գլուխը աղտոտ ցնցոտիներու մէջ պլլուած, մէկ ձեռքը Սաղմոս մը, զլխիկոր, աջ ու ձախ անմեղանակ

ՀԱՅՐԵՆԻՔԻ ԶՈՒՆԵՐ

(ՊԱՏԿԵՐ ՄԸ ՏԱՀԱՎԱՅԱՅԱՆԻ ԻՐԱՎԱՆ ԿԵԱՆՔԵՆ)

[8]

Տէր Վահան, — Գիւղական անարատ կեանքի մէջ մեծցած, իր ձեռք բերած միջակ զարգացումով ա՛յնքան ծանօթ էր իր միջավայրի անհրաժեշտ պէտքերուն, որքան որ նա փորձով կը տեսնէր օրը օրին այն ամեն չարիքները, որոնք հետզհետէ կուգային խանգարել ու խաթարել հայ գիւղացիի անդորր կեանքը։ Այդ ամենու պատճառը աղէկ հասկցած էր նա, ու հմուտ մասնագետի մը պէս սերտած էր այն գործունը, որ այդ դառն բաժակներու մէջ ամբողջ օշարակի մը բնոյթը սնէր։ Նա աղէկ հասկցած էր, որ այդ բոլոր դէպքերն ու անցքերը՝ թիւրքի ու քիւրդի ֆանատիկութեան անհրաժեշտ հետեւութիւններն են։ Ու դեռ անկը վտանգներ կը յուսայ։ Այդ ամեն փորձութիւններու ու խոչանքանքին դիմակալելու համար, պէտք էր պատրաստել ժողովուրդը, պէտք էր ինքնաճանաչութեան ու տոկսեւութեան ոգին ներշնչել անոնց մէջը, պէտք էր անցեալի ամեն տխուր երեւոյթներէն խրատուելով, իր սիրելի գիւղացիներէ մէջ՝ եղբայրակցական ու հայրենասիրական ոգին կենդանի պահելու միջոցին վրայ ո՛չ իբրեւ ծիսակատար կղեր, այլ, գաղափարական քահանայի մը պէս, լա՛յն հայեացքով նայել։ Այդ ամենու առաջին և անհրաժեշտ պայմանը էինք գիւղական պէտքերը հոգացող, իրենց զաւա

կաց նախնական առողջ կրթութիւն մը հայթայթողը, գիւղական համեմատ վարժարանի մը մէջ կը նշմարէր։

Թ.

Տէր Վահան, իր մէկ քանի սրտակից ընկերներով ու մտերիներով՝ այս կարեւոր խնդրոյ վրայ կը մտածէր, ու իր մտքով հետեւեալ թուելով, տպար վարժապետի մը իտեալական հեռագրակերպ իր երեւակայութեան մէջ կը պատկերէր, երբ՝ Պապատար վարժապետի անկողնու անձնագործ կեանքի ու թողած յիշատակի բարեբաւ ազդեցութիւնները՝ գիւղական կեանքի այդ նեղ ու անմեղ շրջանակէ մէջ բացայայտ կը տեսնէր։ Իր միտքն ու ուղեղը, աւարապայման թուիչներ առնելով, շատ գիշերներ, Տիգրիսի խորհրդաւոր խնցիկ հետ, անէացման մէջ կ'իյնար։

Քանի որ այս գաղափարային բուռն ցանկութիւններով, հոգեկան անուռն տագնապ մը կըզգար այդ գիւղական տէրտէր, իրենց նորակաւուց զբաղող բարոյականը, իրենց կեանքի համապատասխան վիճակի մը մէջ տակաւին չկրնայ հաստատուելու համար։ Ու քանի որ, երազներու ու երեւակայութեան մէջ կը տարուբերէր, այդ հոգեկան ամենատեսնողութեան օրերուն, դէպք իր յաջող դիպումով, կուգայ պակեղ անոր բաղձանքները։

Իրենց մանկութեան ընկերներէն մէկը, Գուրգէն Գուրուհի, որուն հայր ու մայրը՝ բախտի անագորոյն մէկ ձախողութեամբ, գրեթէ իբրեւ ետեւ,

տաւն եւ հինգ օրուան մէջը մեռնելով 13-14 տարու պատանի Գուրգէնը, ծնողական անուշ խնամք տեսնէր զուրկ, որը մնացած էր։

Գուրգէնի անգուռակ հօրեղբայրը, Շահէն, իր բոլոր սէրն ու հոգածութիւնը, այդ պատանի որբին վրայ կեդրոնացուցած էր։ Գիշեր ցորեկ մէկ անհնարին մտածում մը կը մրկէր զինք, թէ ինչպէ՞ս ընէ որ իր եղբոր զաւկին մոռցնել տայ վիշտը, այն բնական կոկիծը, որ, օրեր մը ան օրերուն ու կոտորած սրտիկին բնական են։

Դեռ այն ցանկալի օրերուն մէջն էին, երբ տակաւին իրենց գիւղը չէն ու գիւղական դպրոցը կենդանութեան մէջ էր Գուրգէն ալ, իրենց գիւղի ուսանողաց ուշիմ ու աշխատասէր սաներէն էր Շահէն, թէեւ գրեկ կարդալ չէր գիտեր, բայց բնականաբար արթնել ծնելով, շատ կը հետաքրքրուէր քիչ շատ բան գիտցող կարդացողներու կեանքով, նա, շատ կը յուզուէր ու երբեմն ալ, արդի դասնութեան ու զգացմանց տարօրինակ ազդեցութեան երախայի նման կուլար, երբ կը տեսնէր որ իր որբ եղբորորդին, ձեռք ձուռ, թուռնի ձագուկի մը պէս ախուր ու սրտակոտոր, հետի դիւղի ուրախ մանուկներու խաղերէն ու խոգուանքէն, իր գասադըքի վրայ հակած, անընդհատ կարդալով, կուգէր մոռնալ իր ցաւերը, որոնք որբ մը միայն կրնայ զգալ։

Հօրեղբայր Շահէնը թէեւ առաջ աղէկ դիւրեմ մը տէրը եղած էր, բայց Թըքահայաստանի ժողովրդեան կեանքին յարակից ամեն հարստացարթ թիւներ ու տաղանայներ, տակաւ նիւթակաւ անձկութեան մատներ էին գայն, ստիպուած էր քաղաքին ամենաուղորմած վաշտառուներէն, 0 0 ին 40-50 տոկոսով պարտք ընել, ու մէկ երկու տա-

ՀԱՎԱՏԻՍԱԹԸ ԲՕԼԻԹԵԲԻՅԷ

ԹԻՒՐԿԻԱ

Սուլթան պիր իրատէ իլէ ալ-թը պէօյիւք զըրհլը ետփըլմասընը Պահրիյէ նէզարէթինէ էմր իթ-միշ տիր :

—Հիճազ Շըմէնտըֆէրի իչին Ալտըն վիլայէթինտէն 75000 վէ Սըվազ վիլայէթինտէն տալսի 45 պին լիրա ալընաճագ տըր :

—Թիւրքիատա պուլընան Ճա-բոնլըարըն պուլնտան սոնրա Սթան պօլ ինկիլիզ սէֆարէթի հիմայէ-սինտէ պուլընաճագլարը ըէսմէն Պապը Ալիյէ պիւտրիմիշ տիր :

—Թիւրք օրտուլարըն պու սէ-նէ 50,000 քիշի տահա զամմ օ-լընմասը գարարաշմըշ :

—Պօսնատան հիճրէթ իտէն իս-լամ մուհաճիլէրի էնկիլիւ վիլա-յէթինտէ իսքիան իթտիլիէնէք ի-միշ :

—Երուսաղիմիտան թիւրքիա-յա կիտէնէք սէպզէվաթլարըն պուլն տան սոնրա էվիլէթի կիպի երեզտէ սէքիլ կէօմրիք ալընմասը գա-րարկիր օլմուշ :

ԻԹԱԼԻԱ

Գրալը ճէտիա վիկտոր Էմմանու-էլ օգոստոս 11 տէ մէհլիսի մէպ ուսան վէ ալան ազալարը վիւքէլա վէ ըրճալը տէօլվէթ հազը օլտուգ-լարը հալտէ իճրայի եէմին իթմիշ տէր :

Գրալըն եէմինինտէն սոնրա մէհլի սի մէպուստան վէ ալան ազալարը սըրա իլէ գրալա հէմին իթմիշէր-իշպու եէմին ըէսմինտէ տիւվէ-լը սայիրէ հէյիլէթի վէ ըօմա-աա պուլընան ումու էլիլիէր հա-զըր պուլընմըշար

—Գրալ օրտու գօմանտանլարը պիրէր պիրէր հուզուրընա գապուլ իտուպ, հէր պիրինէ միւթէպէֆա գրալ Ումպէրթօյա ալիտ էլիալի զաթիլէսինտէն պիրէր ետտիկիար իհտա իթմիշ տիր :

Միւթէպէֆա գրալըն վէվէսի Մարկարիթա սէրայտա քէնտիսի-նէ մախսուս տաիրէլէրէ չէքիւլուպ մաթէմըրէսմինին նիհայէթինէ գա տար տըշարը չըգմայտաճաղըն պէ իթմիշ տիր :

ԲՐԱՆՍՎԱԼԱ

Օգոստոս 10 թարիխի իլէ Լօնտ-րայա վերիլէն պիր թէլէկրաֆա նազարէն Պօէրլէր Լօրտ Ռօպէրթ-սը հաֆիյէն գալտրուպ Գաչըմագ նիյէթինտէ իմիշէր իսէտէ Պօէր-լէրին պու ֆիլիլի անալաարագ պուլն-լարըն պիր թագըմը տէրտէսթ օ-լնմըշ տըր :

Ժէնէրալ Պուլլէր օրտուսը իլէ պիր թագըմ Պօէրլէրի թագիպ իթմէկտէ տիր :

—Ճէնուպի Աֆրիգա ինկիլիզ հասթահանէլէրի հազգնտա Լօնտ-րայա օլան շիքայէթիլէրտէն տօլա-

յը, բաւլըման թարաֆընտան պիր քօմիտիօնր միլիտուս թային օլը-նուպ ճէնուպի Աֆրիգա Կօլլա-նըմըշ տըր :

ՁԻՆ

Ձինտէ էճնէպի օրտուլարը ումու գօմանտալըղընա թային օլուլնան Մարէշալ Գօնթ վալտէրգէ իշպու-օգոստոսըն 22 սինտէ էրքիանը հարպը իլէ Ճէնուվտան հօլա չը-գուպ անճագ սիպտեմբեր 22 սին-տէ Շանկայա վասըլ օլտպիլէնէք :

Մանչուրիատա Բուսլար իլէրէ-մէքտէ, վէ Բուսլար իլէ Ձինլիլէր պէյնինտէ վուգու պուլան միւտարէ պէլէրտէ, Ձինլիլէր քիլիլիլէթի իթէլէֆիլիթ վէրմէքտէ տըրլար :

Բուսլար զապթ իթտիլիլէրի եէր լէրինտէ Բուս իտարէսի իլան ի-տիլլար :

—Օգոստոս 10 թարիխի իլէ Լօնտ-րայա վասըլ օլան պիր թէլէկրա-ֆա նազարէն, տիւվէլը էճնէպիյէ ասկէրի Մուճինկի զապթ իթմիշ-լէր, էն սօն վէրիլէն պիր մալիւ-մաթա նազարէն ասաքիլի էճնէպի-յէ Գիէնճին իլէ Բէքին արասըն-տաքի եօն նրաֆընա վասըլ օլմուշ-լար :

—Ֆրանսա տէօլվէթի Շանկայ-տաքի ֆրանսըզլարը մուհաֆազա իչին մահալը մէքէրէ 3000 լի-նամ (ֆրանսըզլար էլինտէ պուլը-նան Հինտու Ձին էյալէթի) ասկէ-րի Շանկայա կէօնտէրմէքտէ տիր :

—Շանկայ լիմանընտա Սմիլալ Սէյմուրըն թահթը գօմանտալըն տա պուլընան տիւվէլը էճնէպիյէ տօնանմասը 21 պիօյիւք հարպ սէ ֆինէլէրինտէն միւրրէքքէպ տիր :

—Գիէնճինտէն վէրիլէն պիր թէ-լէկրաֆա նազարէն տիւվէլը էճնէ-պիյէ ասկէրի 16,000 քիշի օլա-րագ Բէքին եօլը իւզէրինտէ պու-լընան Բէյաթմուլի նամ մահալտէ Ձինլիլէր իւզէրինէ շիտտէլիլի հիւ-ճիւմ իթմիշէր, հարպ էլան տէ-վամ իթմէքտէ :

—Ձին տալիլէրի էվրոպալըլարա-րա եէմէք վիւրէն վէ խըզմէթտէ պուլընան Ձինլիլէրիտէ թէլէֆի իթ-մէկտէ իմիշէր :

—Ձարըն Ձին իմքէրաթօ-րընա վէրտիկի պիր թէլէկրաֆ իւզէրինէ Բէքին րուս էլիլի Մ-կիրա սազ սէլամէթ Գիէնճինէ կէօն տէրիմիշ օլտուղըն թէլէկրաֆ հալատիսինտէն տիր :

—Բէքա թէլէրաֆլարըն վէրտիկի մալիւմաթա նազարէն մէշնուր Լի-հուկ Չանկ. Ձին իմքէրաթօրընա պիր թահրիթաթ թագաիմ իլէ, էվրոպալըլար իլէ պիրլէշիպ գարը չըզլըղըն էօնիլիւ ալմաղա դալ-րէթ օլընմասը, վէ պուլնտան սօնկ-րատա էճնէպիլէրտէն վէ Ձինլիլէր տէն միւրրէքքէպ պիր մուլթէլիթ (խառն) պէօյիւք մէհլիս իլէ Ձի-նին իտարէ օլուլնմասը էլզէմ օլ-տուղըն պիւտրիմիշ իսէտէ էլան իմքէրաթօր ճէվապ վէրմէմիշ տիր :

—Օտէսա կազէթալարըն պէ-յանընա կիօրէ պու կիւնլէրտէ 50,000 տէն զիլատէ փիլատէ աս

կէրի Ձինէ կիլմէք իւզրէ Օտէսա տան հարէքէթ իթմէքտէ իմիշէր :

ՏԱԽԻԼԻԷ

—24 սուհաթ միւթէմատիլէն եազմուր վէ տօլու իլէ տէվամ ի-տէն շիտտէթիլի ֆուլթուլնա շէհրի միզտէ վէ ճիվալլարընտա քիւլիլ-յէթիլի զալիաթա սէպէպ օլմուշ տըր : Բէքա Ռուսմուգտա տալիի տօլուլըն շիտտէթինտէն Բէք չօգ-ուֆագ պինալար խարապ օլտուղը-ճալար փարչալանտըր, պաղլար պօզուլարը վէ հաթթա ինսան թէ-լէֆիաթըտա վազու պուլտըրը սէօլլէնմէքտէ տիր :

—Վարնաֆուսնազընա էն զէնկին թանրլան վէ Պալլըգտա միւթէ-մէքքին մէշնուր միլիօնիթ Ն-իւշ-Օրմանքի, Պալլըգտա զրուա-թա մախսուս իսլիմի մաքինալը գուլանըր իքէն, գազաէն մաքինա նըն շարքընա գօլուլը վէ պալընը գաբուրարագ վէֆաթ իթմիշ տիր :

—Կէլէն նիւսիւմիլտէ նէշը իթ-տիլիմիզ պիր մէքթուպտա, Պուք-Բէշտէ թէլէֆ իտիլէն Միհալիլան իչին Ռօմանիա հիւքիւմէթի Պուլ-կար հիւքիւմէթինէ վէրտիկի նօ-թայա Պուլկար հիւքիւմէթի ճէվապէն շայէթ Միհալիլեա նըն գաթիլի Տիմիթրօֆ իլէ Սօ-ֆիատա պուլընան Մաքթիմիա քօմիթէսի պէյնինտէ միւնասիպէթ-օլտուղը թահապուգ իսէր իսէ-օլ վազըթ իճապընա պազաճաղը նը պէյան իթմիշ տիր :

ՐՈՒՄԻԱ

—Բուէնա Օպոդինսքի խարիճի-յէ միւթէշարըղընա թային օլըն-մըշ տըր :

—Օտէստան վէրիլէն մալիւ-մաթա նազարէն, եահուտիլէր իլէ րուսլար պէյնինտէ գուհուրա կէլէն մէսլէ վէ վուրուշմագ էլան տէ-վամ իթմէքտէ օլուպ հիւքիւմէթ պիր թարաֆտան էնին թէվգիֆաթ իճրա իթմէքտէ տիր :

ԱՒՍՏՐԻԱ

—Էօնիւմիզտէքի սիպտեմբեր 7 սինտէ Աւստրիանըն պէօյիւք տակէրի մանօվրասը իճրա օլընա-ճաք :

ՍԵՐԳԻԱ

Սըրպ ժէնէրալարընտան մէշ-հուր ժէնէրալ Պէլիմարքովիչ գրա-լըն, մատմ Տրակա իլէ, իզտիվա-ճընա գարըն պուլընտըր իչին տէր տէսլէ հապս օլմըշ տըր :

Ժէնէրալ Պէլիմարքովիչ Սերպի-անընիսթիգալիլէթի վէ պէօյիւմէ սի իչին էնգիտտէ չալըշանարտան պիրիսի տըր :

—Գրալ Ալէքսանտր քէնտի վէ զէվճիթի թարաֆընտան Ջարա թէ-չէքքիւր պէյան իթմէք իչին ժէ-նէրալ Կիւլիչի մէմուրիլէթ մախ-սուս իլէ Բէթերապուրկա կէօնտէ ըմիշ տիր :

ՄԱՍԵՐԻԱ

Մ. Ամերիկա էլան Ֆիլիլին ա-տալարընտա օղրաշմագտա օլուպ

Ֆիլիլինիլէր պու կիւնլէրտէ պա-զը նօգտալարտա շիտտէթիլէ հիւ-ճիւմ իտուպ տմրիկալըլարը ուր-մշար : Ումու Ֆիլիլինիլէր պէյ-նինտէ հաֆի պիր իթմիթագ մէվ-ճուտ օլտըղըն վէ պուլար ումու-մէն իլը ֆրաթտան իտտիֆատէ ի-լէ չէվ ալազանաճաղըլըն պէ-յան օլնմագտա տըր :

Ատալը վէ ըսեանը զապթ իթ-մէք իչին 100,000 ասկէր սիւհ-ալլընտա սազալմագ էլզէմ օլտըրը Մ. Ամերիկա հիւքիւմէթինէ Ֆի-լիլինտէքի Ամերիկա ժէնէրալարը թարաֆտան պիւտրիմիշ տիր :

ՖՐԱՆՍԱ

Ճէզայիր վէ Մարիք հուտուրը իւզէրինտէ եէնիտէն գարընտը գուհուր իթմիշ տիր : Մարիքը-լար պիր ֆրանսըզ եիւզպալընը մայէթինտէ պուլընան քէվրան իւ-զէրինէ հիւքիւմ իթմիշէր :

—Աճէմ Շահը Պելճիգանըն Օ-թանտ շէհրինէ կիւմէթ իչին Բա-րիզտէն չըգմըշ տըր :

—Շահ 350 քիշիյէ նշանար տաղթմըշ :

—Շահ Բարիզտէ պուլընտըր էսնատէ միւպայտ իթտիկի էլեա-լար 200 սանտըք օլուպ պիր հէ-յէթը մախսուսանըն շիմայէթինտէ թէհրանա նազլ օլուլնաճագ, իչ-պու էլիալար իչին 80,000 լիւա վէրիմիշ տիր :

ԹԻԻՃԱՐԻՅԷ

ՁԱԽԻՐԷ

ՊՈՒՂՏԱՅ	52-60	հքթ. 8.	—11.60
Արապա	52-60	հքթ. 8.	—11.60
ԱՐԲԱ			
Լիպրա	42-46	հքթ. 5.	20—5.60 ֆր.
ՄԸՍԸՐ			
Արապա լիպրա		մալ կօք	
Վալիս	»	»	»
Եէնի մալ օլարագ կիւնտէ	15/20	ա-	
րապա պուլտայ	15—20	արապա արա	
կէլմէքտէ տիր :			

ՊԱԳՍԼԷ

Վարնա բիագասընտա պազալիլէ մալլէրին պու կիւնքի ֆիլաթը, ալ-թուս ֆրանգ իլէ :	Յր. Սնր.
ԳԱՂՎԷ . կիւնտէն կիւնէ	
Եիւքսէքէնմէքտէ տիր	1.98.2.10
Շէֆէր. —(Բէլլէ) քիւ	62.—
» (Բէլլէ) սանտըք	32.—
Բիւրիւն. —Ճաքոն չու-	
վալը	42.—
Բիւրիւն. Ֆիլիպէ հուվալը	40/42
Բիւրիւն. —Ինկի.	32.—
ԿԱՂ. —Սանտըրը	8.—
Ձէթիւն ԵԱՂԸ. —քիւ	1.20/1.35

ԲԱՍՏԻԳ

Վարնա մաղազալարընտա իբլիք սաթըլարը.	
Ինկիլիզ իբլիկի Ն.	8/14 11.—
» Ն.	18/24 12.50
Եէլիլ իբլիք Ն.	8/14 10.—
Ձիլ բամուգ հօգա	2.25

ԱՐՐԱՏԻՅԷ

Նարուլէոն 22 ֆր. 30 սանթիմ
Օսմ. լիւար 22.75 ալթու